

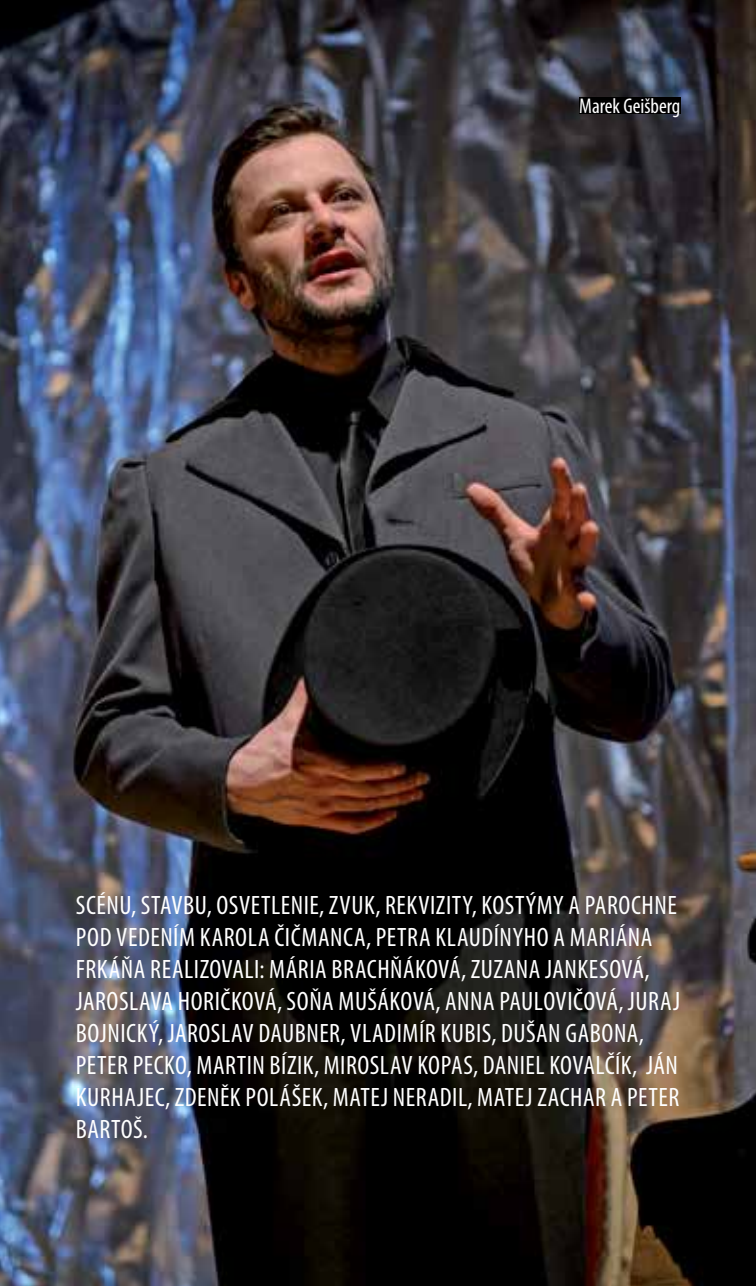

MARY SHELLEYOVÁ, DODO GOMBÁR

FRANKENSTEIN
(MOJE SVEDOMIE)

Zuzana Rohoňová

Marek Geišberg

SCÉNU, STAVBU, OSVETLENIE, ZVUK, REKVIZITY, KOSTÝMY A PAROCHNE
POD VEDENÍM KAROLA ČIČMANCA, PETRA KLAUDÍNÝHO A MARIÁNA
FRKÁĽA REALIZOVALI: MÁRIA BRACHŇÁKOVÁ, ZUZANA JANKESOVÁ,
JAROSLAVA HORIČKOVÁ, SOŇA MUŠÁKOVÁ, ANNA PAULOVIČOVÁ, JURAJ
BOJNICKÝ, JAROSLAV DAUBNER, VLADIMÍR KUBIS, DUŠAN GABONA,
PETER PECKO, MARTIN BÍŽIK, MIROSLAV KOPAS, DANIEL KOVALČÍK, JÁN
KURHAJEC, ZDENĚK POLÁŠEK, MATEJ NERADIL, MATEJ ZACHAR A PETER
BARTOŠ.

SLOVENSKÉ KOMORNÉ DIVADLO MARTIN
UVÁDZA V SLOVENSKEJ PREMIÉRE

MARY SHELLEYOVÁ, DODO GOMBÁR
FRANKENSTEIN
(MOJE SVEDOMIE)

PREKLAD PAVEL VILIKOVSKÝ
DRAMATURGIA RÓBERT MANKOVECKÝ
SCÉNA A KOSTÝMY EVA JIŘIKOVSKÁ A.H.
HUDBA RÓBERT MANKOVECKÝ
POHYBOVÁ SPOLUPRÁCA SILVIA BELÁKOVÁ

RÉŽIA **DODO GOMBÁR** A.H.

PREDSTAVENIE VEDIE JANKA NOSÁLOVÁ
TEXT SLEDUJE DARINA MÁZOROVÁ

Premiéra 18. marca 2016
v Národnom dome SKD Martin.

Tretia premiéra divadelnej sezóny 2015/2016
559. premiéra Slovenského komorného divadla.

Ján Kožuch, Jaroslav Kysel

osoby a obsadenie

VIKTOR MAREK GEIŠBERG

NETVOR DANIEL ŽULČÁK

PROFESOR WALDMANN VILIAM HRIADEL A.H.

ANJEL SKAZY ZUZANA ROHOŇOVÁ

OTEC FRANTIŠEK VÝROSTKO

CLERVAL TOMÁŠ GREGA

ALŽBETA KAMILA ANTALOVÁ

STAREC JÁN KOŽUCH

FÉLIX JAROSLAV KYSEL

MUŽ TOMÁŠ TOMKULJAK

TULÁK TOMÁŠ MISCHURA

JUSTÝNA NADEŽDA VLADAŘOVÁ

PROKURÁTOR VILIAM HRIADEL A.H.

DEDINČANIA TOMÁŠ TOMKULJAK

TOMÁŠ MISCHURA

KAROL ČIČMANEC

VILIAM WILLIAM O'BRIEN A.H.

MATÚŠ MENDEL A.H.

Karol Čičmanec

Tomáš Tomkuljak, Tomáš Mischura

MARY SHELLEYOVÁ

Mary Wollstonecraft Shelleyová (rodená Godwinová) bola anglická romantická spisovateľka v období romantizmu. Narodila sa 30. augusta 1797 v londýnskej štvrti Somers Town ako druhá dcéra feministickej spisovateľky Mary Wollstonecraftovej a Williama Godwina, ktorý bol anarchistickým filozofom, románopiscom a novinárom. Matka získala uznanie, predovšetkým v ženskej populácii Londýna prácou Obhajoba ženských práv (The Vindication of the Rights of Woman, 1792). Otcove najslávnejšie knihy boli Politická spravodlivosť (Political Justice, 1793) a Caleb Williams (1794), v ktorých skúma triedne rozdiely a upozorňuje na zneužívanie práva vládnucou aristokraciou. Mary zdedila svoj literárny talent pravdepodobne po matke, ktorej štýl bol beletristickejší, otec bol skôr novinárom a politikom.

Štyri týždne po narodení Mary matka zomrela na komplikácie spôsobené pôrodom. Detstvo malej Mary bolo ovplyvnené absenciou matky, vyrastala s otcom a staršou nevlastnou sestrou Fanny Wollstonecraftovou. V roku 1801 sa William Godwin oženil s Mary Jane Clairmontovou. Mary od malička milovala knihy. Tajomstvá literatúry objavovala v otcovej knižnici, bola nenásytnou čitateľkou. V detstve začala písať, ale svoje prvé literárne pokusy odmietala verejne čítať a prezentovať. V roku 1812 sa rodina presťahovala do Škótska. Godwinovci sa do Londýna vracali iba príležitostne. Pri jednej z týchto krátkych návštev Londýna v roku 1814 zoznámil otec šestnásťročnú Mary so slávnym romantickým básnikom Percy Bisshé Shelley, ktorého bol veľkým obdivovateľom. William Godwin a Percy Bisshé Shelley mali politicky i názorovo spriaznené duše. Shelley bol známy svojim nekonvenčným a bohémym životným štýlom. Po tom, čo ho vylúčili zo štúdií, sa ako devätnásťročný vybral do Škótska, aby sa tam oženil so šestnásťročnou Harriet Westbrookovou. Po svatbe vyzval svojho priateľa Hogga, aby s nimi zdieľal domácnosť, vrátane manželky. Tá však, pocho-

Nadežda Vladařová

pitelne, nesúhlasila. Po troch rokoch bolo manželstvo v troskách a Shelley sa zoznámil s o päť rokov mladšou Mary. Očarila ho intelektom i pôvabom, a tak sa s ňou tajne začal stretávať pri hrobe matky. Nakoniec s Mary tajne utiekol do Švajčiarska, hoci jeho manželka bola v tom čase tehotná. Na cestu so sebou vzali aj Maryinu nevlastnú sestru Fanny, ktorá sa neskôr stala milenkou ich spoločného známeho, básnika lorda Byrona. Cestovali spolu po Európe a po nejakom čase sa vrátili do Anglicka. Vtedy už Mary čakala ich spoločné dieťa. Jej otec William Godwin, inak stúpenec voľnej lásky a v ničom sa neobmedzujúci hedonik, ich však prekvapivo odmietol. Odmietnutie nespôsobili ich voľné mravy, ale peniaze, pretože za Shellyho bolo nutné zaplatiť obrovské dlhy. Prvé dieťa Mary a Percyho sa narodilo predčasne a zomrelo.

Pre svetovú literatúru bolo prínosné predovšetkým inšpiratívne leto, ktoré Mary a Percy strávili s Byronom, jeho osobným lekárom Polidorim a Maryinou nevlastnou sestrou Fanny pri Ženevskom jazere vo Švajčiarsku. Keď tam spoločnosť dorazila, počasie bolo nezvyčajne chladné a daždivé a večer fúkal silný vietor. Celá tiesnivá atmosféra vyvolávala strašidelné predstavy. Byron navrhol zvláštnu spoločenskú hru, ktorou si mala spoločnosť krátiť čas. Vyhlásil súťaž o napísanie strašidelného príbehu za jedinú noc. Keď potom porovnávali výsledky svojho nočného literárneho úsilia, ukázalo sa, že Percy Shelley úlohu nesplnil vôbec, keďže písať ani len nezačal, Byron prišiel s úryvkom básne a Polidori prispel poviedkou Vampír, ktorá potom vyšla pod Byronovým menom a dnes sa predpokladá, že práve táto poviedka položila základ k upírskej tematike v svetovej literatúre, inšpirovala írskeho spisovateľa Brama Stokera k napísaniu jeho sláv-

neho románu o transylvánskom kniežati Vladovi III s názvom Dracula (Dracula, 1897). Najlepšie zo všetkých však uspela devätnásťročná Mary, ktorá obohatila dejiny literatúry svojím dojímavým a hrozivým príbehom monštra, ktoré je výtvorom mladého ingolstadtského študenta Viktora Frankenstein. Osud monštra je však viac než smutný, lebo úbohý netvor neovplýva iba ľudskými schopnosťami, ale aj citmi. Jeho obludná postava a znetvorený vzhľad sú však tak odpudivé, že pred ním v panike uteká každý, kto ho uvidí, dokonca i sám Frankenstein. Ten si uvedomí dôsledky svojho trúfaleho vedeckého triumfu, až keď už je neskoro a netvor z pomsty z odvrhnutia povraždí takmer celú jeho rodinu. Frankenstein je dnes považovaný za zakladateľské dielo hororovej vedecko-fantastickej literatúry. Paradoxné je, že autorkou tejto desivej knihy bolo krehké, ani nie dvadsaťročné dievča. Mary Shelleyová v predslove k svojej knihe napísala, že ju inšpirovali staré nemecké strašidelné príbehy. Zdrojom tejto inšpirácie bola pravdepodobne známa pražská židovská legenda o Golemovi, ktorou sa intenzívne v tom čase zaoberal aj slávny nemecký spisovateľ a rozprávkár Jakob Grimm.

Po všeobecnom nadšení celej ženevskej spoločnosti presvedčil Byron mladú autorku k publikovaniu diela. Mary Shelleyová vydala svoj román anonymne o dva roky neskôr v Londýne v roku 1818 po názvom Frankenstein, alebo moderný Prométheus (Frankenstein, or the Modern Prometheus). Meno autorky sa na obale knižky po prvýkrát objavilo až v treťom revidovanom vydaní z roku 1831.

Mary a Percy sa dva týždne po samovražde Percyho manželky Harriet Westbrookovej vzali, svadba sa konala 30. decembra 1816 v londýnskom

Matúš Mendel, František Výrostko

kostole sv. Mildred. Pár týždňov pred tým spáchala samovraždu i Maryina nevlastná sestra Fanny Wollstonecraftová. Hneď po svadbe sa mladá rodina presťahovala do anglického mesta Marlow, kde sa im narodil syn William a rok na to dcéra Clara Everine. Krátko po prvom vydaní Frankesteina, v roku 1818, sa rodina presťahovala do Talianska. Oficiálnym dôvodom bol Percyho zlý zdravotný stav, neoficiálnym dôvodom obrovské dlhy bohémskeho básnika. Taliansko však nebolo ich šťastnou krajinou, postupne stratili obe deti. V roku 1819 sa Mary opäť podarilo porodiť syna, ktorého nazvali Percy Florence. Šťastie však netrvalo dlho, o tri roky sa Percy Bisshe Shelley nešťastne utopil na svojej malej plachtinici počas silnej búrky v zálive La Spezia pri Livorne. Po roku sa Mary vrátila do Anglicka, kde sa venovala výchove syna, snažila sa o publikovanie Percyho diel a pokračovala v kariére spisovateľky. Medzi ďalšie romány, ktoré napísala, patrí napr. autobiografia Mathilda, historický román Valperga a Posledný muž, pravdepodobne prvá post-apokalyptická science-fiction.

Posledné roky Maryinho života boli poznačené jej chorobou, tumorom mozgu, ktorý jej spôsoboval obrovské bolesti a utrpenie a napokon zapríčinil aj jej smrť. Jej osud bol akoby úzko spätý s jej románovou postavou Viktorom Frankensteinom. Napísaním slávneho románu otvorila tajnú komnatu zakázaného poznania a nespoznateľného tajomstva. Za tento prečin musela po celý život trpieť a konfrontovať sa so smrťou všetkých blízkych, pochovala deti, manžela, otca i sestru. Zomrela 1. februára 1851 v Londýne vo veku 53 rokov.

Róbert Mankovecký

Boris Karloff ako Frankenstein

FRANKENSTEIN NA FILMOVOM PLÁTNE

Román Mary Shelleyovej Frankenstein sa stal kultovou predlohou k nakrúteniu viac ako päťdesiatich celovečerných filmov (samozrejme, berieme do úvahy filmy európske a americké, pri započítaní indickej bollywoodskej produkcie by bolo toto číslo niekoľkonásobne vyššie). Prvý filmový Frankenstein vznikol v roku 1910 v produkcii hollywoodskej spoločnosti Edison Studio v réžii J. Servle Dawleya. Monštrum, ktoré oživil študent Viktor Frankenstein, získalo vo filme jeho meno. Väčšina divákov si po vyslovení mena Frankenstein predstaví netvora obrovských rozmerov s hranatou zjazvenou tvárou. Túto ikonockú podobu dal tejto postave britský herec Boris Karloff v roku 1931. Karloff sa k svojmu hrdinovi vrátil ešte trikrát, postava Frankensteinu mu zničila umeleckú kariéru, nálepky hororového monštra sa už nikdy nezbavil. Ale to sa napokon stalo osudné mnohým slávnym a veľkým hercom (Piere Brice, Lex Barker, či Michele Mercierová by o tom vedeli povedať svoje). Po frankensteinovskej téme siahli mnohí, kvalitní a uznávaní filmoví tvorcovia a mnohí slávni herci napr. Gene Hackman, Béla Lugosi, Marty Feldman, Robert De Niro, Kenneth Branagh, Tom Hulce, Helena Bonham Carter, či Daniel Redcliffe.

Daniel Žulčák

VÝBER NAJSLÁVNEJŠÍCH FILMOV O FRANKENSTEINOVÍ

- 1931** - FRANKENSTEIN (USA)
réžia James Whale
hrajú Boris Karloff, Colin Clive, Mae Clarke,
John Boles
- 1935** - FRANKENSTEINOVA NEVESTA (Bride of Frankenstein, USA)
réžia James Whale
hrajú Boris Karloff, Eliza Lanchester
- 1939** - FRANKENSTEINOV SYN (Son of Frankenstein, USA)
réžia Rowland W. Lee
hrajú Boris Karloff, Béla Lugosi
- 1944** - DOM FRANKENSTEINOVCOV (House of Frankenstein, USA)
réžia Erle C. Kenton
hrajú Boris Karloff, Lon Chaney jr.
- 1957** - FRANKENSTEINOVA KLIATBA (The Curse of Frankenstein, USA)
réžia Terence Fisher
hrajú Peter Cushing, Hazel Court,
Christopher Lee
- 1958** - FRANKENSTEIN 1970 (USA)
réžia Howard W. Koch
hrajú Boris Karloff, Tom Duggan
- 1958** - POMSTA FRANKENSTEINA (USA)
réžia Terence Fisher
hrajú Peter Cushing, Terence Matthews
- 1964** - ZLO FRANKENSTEINA (The Evil of Frankenstein, UK)
réžia Freddie Francis
hrajú Peter Kushing, Kiwi Kingston
- 1965** - FRANKENSTEIN SI PODMAŇUJE SVET
(Frankenstein Conquers the World, Japonsko)
réžia Ishiro Honda
hrajú Nick Adams, Taa Takashima, Kumi Mizuno
- 1973** - FRANKENSTEIN ANDYHO WARHOLA
(FLESH FOR FRANKENSTEIN, USA)
réžia Paul Morrissey a Andy Warhol
hrajú Udo Kier, Joe Dallesandro,
Monique van Vooren, Arno Juering
- 1973** - FRANKENSTEIN: PRAVDIVÝ PRÍBEH
(Frankenstein: The True Story, UK, USA)
réžia Jack Smigh
hrajú Jane Seymour, Leonard Whitting
- 1974** - MLADÝ FRANKENSTEIN (Young Frankenstein, USA)
réžia Mel Brooks
hrajú Gene Hackman, Marty Feldman, Teri Garr,
- 1994** - FRANKENSTEIN MARY SHELLEYOVEJ
(Mary Shelley's Frankenstein, USA)
réžia Kenneth Branagh
hrajú Robert De Niro, Kenneth Branagh,
Tom Hulce, Helena Bonham Carter
- 2014** - JA FRANKENSTEIN (USA, Austrália)
réžia Stuart Beattie
hrajú Aaron Eckhart, Yvone Strahovski
- 2015** - VIKTOR FRANKENSTEIN (USA)
réžia Paul Guigan
hrajú James McAvoy, Daniel Redcliffe,
Jessica Brown Findlay, Andrew Scott

HOROR je označenie pre umelecké dielo (literárne, rozhlasové, filmové, divadelné), ktorého účelom je vyvolať v čitateľovi, poslucháčovi, alebo divákovi najrôznejšie pocity strachu a desu. Nejde o pojem obsahový, ale estetický, jeho naplnenie súvisí predovšetkým so stránkou formálnou. Aj veľmi jednoduchá detská rozprávka o Perníkovej chalúpke môže mať v strašidelnej formálnej interpretácii formu hororu. Prvky hororu môžu mať aj iné žánre napr. detektívka, science-fiction, alebo fantasy. Horor má veľmi blízko k thrilleru. Jediný rozdiel medzi hororom a thrillerom je v sujetovom fakte, že v thrilleri tvorcovia nepracujú z nadprirodzenými prvkami. Hororové diela obyčajne stoja na okraji záujmu umeleckej kritiky, ktorá ich považuje za komerčné a esteticky málo hodnotné umelecké artefakty. Dielo Allana Edgara Poea v literatúre, či Alfreda Hitchcocka vo filme sú celkom určite plnohodnotnými umeleckými dielami.

Strašidelné a desivé situácie možno nájsť už v starovekej indickej, japonskej, čínskej a babylónskej kultúre. Významným zdrojom európskej kultúry je grécka mytológia, ktorá je hrôzostrašnými príbehmi popretkávaná. Dobšinského Prostornárodné slovenské povesti sú rozprávky, ktoré nesú prvky hororu. Naturalistická filmová interpretácia Dobšinského textu, v ktorej častokrát "ťahujú ježibaby z kože na rozpálenom železnom stolci" by celkom určite vytvorila strach, hrôzu a des. Našťastie, v literatúre je miera naturalizmu v percepcii slabšia, a tak Dobšinského čítajú aj deti na základnej škole bez zjavných psychických následkov. Moderný horor sa vyvinul z gotického románu, ktorý na konci 18. storočia vytvárali Horace Walpole, Ann Radcliffová a Matthew Gregory Lewis. Na nich nadvia-

zali v 19. storočí Mary Shelleyová románom Frankenstein, moderný Prométheus, Bram Stoker románmi Drakula a Hadí zámok, Robert Louis Stevenson románom Podivný prípad Dr. Jekylla a pána Hyda a Edgar Allan Poe poviedkami Čierny kocúr, Predčasný pohreb, Jama a kyvadlo, či románom Vraždy v ulici Morque. V 20. storočí medzi najvýznamnejších spisovateľov hororovej literatúry patria Robert Bloch románom Psycho, Thomas Harris románom Mlčanie jahniat, John Saul románmi Nočná mora a Temnota, alebo William Peter Blatty románom Exorcista.

Vo filmovom umení sa v hororovom žánri presadili Alfred Hitchcock, Stanley Kubrick, Steven Spielberg, Eli Roth, David Fincher, či Ridley Scott.

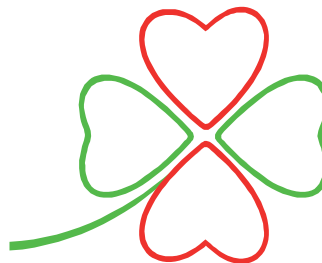

William O'Brien, Kamila Antalová

generálny partner

partner inšcenácie

NADÁCIA
Slovenskej sporiteľne

**Nadácia
ZSNP
a
SLOVALCO**

partner in scenácii

partner in scenácii

partner inšcenácie

Vitajte v rodine Mercedes-Benz

Už od 19 999,- €*

Premýšľali ste niekedy nad tým, či by nemohli byť ozajstné sexice medzi autami aj praktické? Aby ste nemuseli vyrážať na lov sami? Toto je naša odpoveď: **Nová Trieda CLA Shooting Brake**. Neuveriteľne použiteľný estetický zážitok. Zvonka aj vnútri.

Navýše je v cene vozidla zahrnuté:

- havarijné a povinné zmluvné poistenie na 3 roky od spoločnosti Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s.,
- servis na 6 rokov alebo do 160 000 km.

Vyskúšajte si harmonickú praktickosť ešte dnes.

MOTOR-CAR Martin s.r.o.
www.mercedesmartin.sk

Mercedes-Benz
The best or nothing.

* Cena 19 999 € sa vzťahuje na Mercedes-Benz A 180 sedan. Nová Trieda CLA Shooting Brake od 28 699 €. Ceny sú uvedené vrátane DPH. Trieda CLA Shooting Brake: kombinovaný spotreba paliva 7,1 - 4,0 l/100 km; emisie CO₂ 165 - 105 g/km. Ilustračné foto.

aliga

➤ ZNALECKÉ POSUDKY

z odborov

stavebníctvo, elektrotechnika, strojárstvo, ekonomia a manažment, ekonomika a riadenie podnikov, bytové zariadenia, energetika, bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci, keramika, koža a kožušničke výrobky, obuv, textilie, drahé kovy a kamene, klenoty, hodiny, doprava cestná, priemyselné vlastníctvo, strelné zbrane a výbušniny

➤ ENERGETICKÉ AUDITY

objektívne posúdenie nákladov na energiu, optimalizácia spotreby a návrhy opatrení

➤ DODÁVKY VODOMEROV

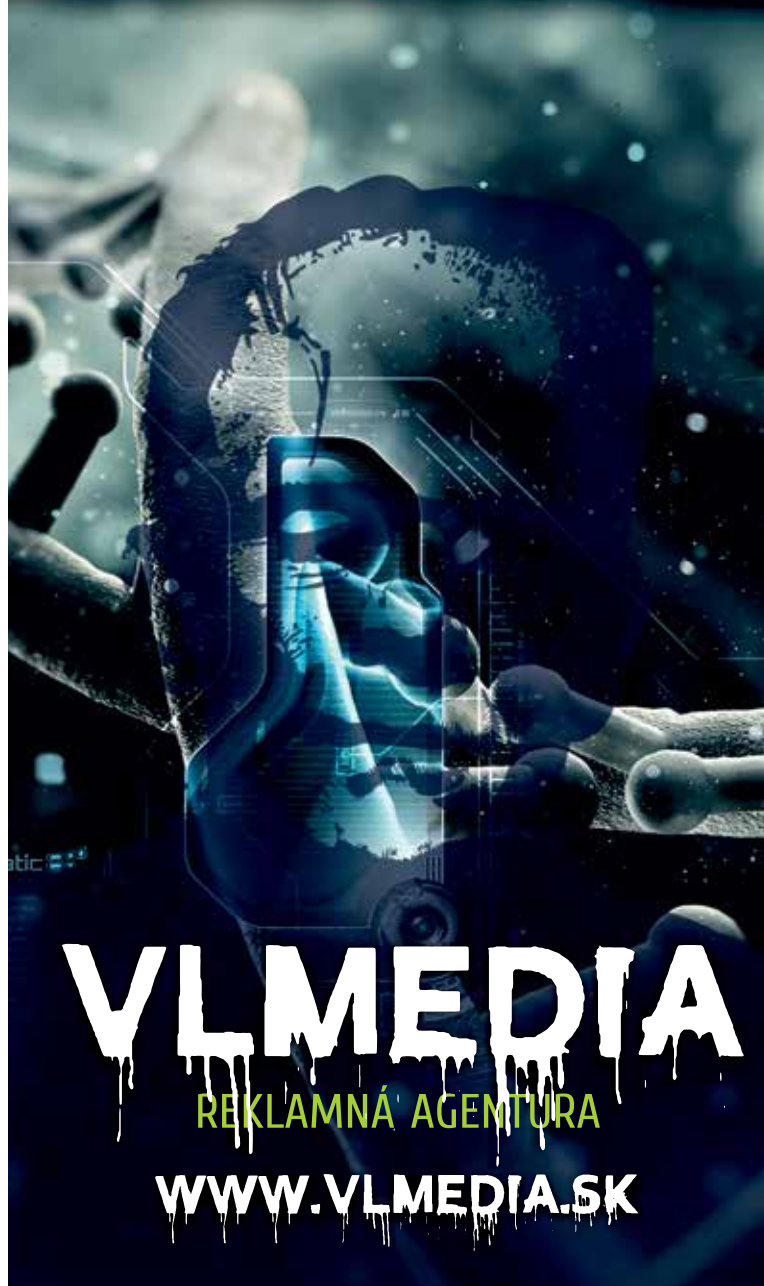
suchobežné, mokrobežné vodomery

Kontakt:

Sládkovičova 10, 036 01 Martin

Tel.: 043/4222 628, FAX: 043/4308 311

e-mail: jhs@jhs.sk, web: www.jhs.sk

VL MEDIA

REKLAMNÁ AGENTÚRA

WWW.VLMEDIA.SK

divadlo podporili

divadlo podporili

hlavný mediálny partner

RÁDIO EXPRES

mediálni partneri

TURČIANSKE NOVINY

bulletin k inscenácii
Frankenstein (moje svedomie)
zostavil **Róbert Mankovecký**
foto **Branislav Konečný**
fundraising a reklama **Soňa Buckulčíková**
layout propagačných materiálov **Dalibor Palenčík**
tlač **P+M Turany**
cena **1€**

Slovenské komorné divadlo

Divadelná 1, 036 80 Martin

Tel.: 043/ 422 40 98

www.divadlomartin.sk

riaditeľ **František Výrostko**

umelecký šéf **Lukáš Brutovský**

šéf výpravy **Jozef Ciller**

Zriaďovateľom

Slovenského komorného divadla

je **Žilinský samosprávny kraj**.

ŽILINSKÝ
samosprávny kraj

SLOVENSKÉ
KOMORNÉ
DIVADLO